

Prevenција: EMA - edukacija mladih edukatora 2017./2018.

Provoditelj: Liga za prevenciju ovisnosti

Godina provedbe: 2017

Kratki opis programa

Svrha projekta je doprinijeti smanjenju incidencije ovisnih i rizičnih ponašanja među djecom i mladima povećanjem dostupnosti i kontinuitetom provedbe sveobuhvatnih, višekomponentnih i inovativnih programa univerzalne prevencije ovisnosti na području grada Splita.

Sažetak programa

Projekt je utemeljen na politici lokalne zajednice kao cjeline i uključuje multidisciplinarni pristup sudjelovanjem različitih subjekata u zajednici: stručnjaka u kreiranju i implementaciji preventivnih sadržaja (Liga za prevenciju ovisnosti), mladih (samo)organiziranih volontera (Liga za prevenciju ovisnosti), odgojno obrazovne ustanove koja kontinuirano unaprijeđuje školski preventivni program (OŠ Brda) te medija putem kojih se promovira projekt.

Tijekom edukacije implementiraju se preventivni sadržaji po načelu prijenosa specifičnog znanja na mlade volontere – vršnjake edukatore. Educirani mladi priključuju se postojećem Liginom volonterskom timu vršnjaka edukatora/ica te sudjeluju u provedbi radionica za djecu viših razreda osnovnih škola, koje su dio školskih preventivnih programa. Projekt je usklađen s ključnim principima učinkovitih preventivnih programa: jačanje zaštitne, a slabljenje faktora rizika; ciljana specifičnost uporabe pojedinih ovisnih sredstava; oblike zlouporabe droga (legalne, ilegalne, bihevioralne); prilagođen je potrebama specifične zajednice i dizajniran je prema potrebama korisnika; obuhvaća populaciju u različitim okruženjima (udruga, škola, mediji); višekomponentan je; jača akademsku i socijalnu kompetenciju; pruža informacije o posljedicama korištenja droga; koristi interaktivne i iskustvene tehnike poučavanja; educira o zauzimanju obiteljskog stava prema korištenju droga i dio je dugoročne strategije.

1. Županije provedbe

Splitsko-dalmatinska

2. Datum početka i završetka programa

Datum početka: 01.09.2017

Datum završetka: 31.08.2018

3. Ostvaruje li program formalno partnerstvo u zajednici

da

4. Ako da, s kim (suradnik u provedbi)

OŠ Brda

5. Dosadašnja iskustva udruge/institucije u provođenju istog ili sličnih programa

Mjesto provedbe programa: Splitsko-dalmatinska županija

Godina u kojoj se program provodio: 2008.-2018.

Broj obuhvaćenih korisnika: cca 1000 godišnje

6. Je li program originalno autorsko djelo nositelja ili je preuzet za korištenje uz dozvole autora

Izvor programa: Originalni program

Originalni naziv programa na jeziku s kojeg je preuzet:

7. Razina preventivnih intervencija

8. Okruženje na koje je program primarno usmjeren

Škola

9. Rizici i zaštitni imbenici na koje program cilja

Rizici i imbenici: Na razini srednjoškolske i osnovnoškolske populacije rizike za pojavu ovisnih ponašanja predstavlja relativno laka dostupnost psihoaktivnih sredstava, znatiželja, utjecaj vršnjaka ili partnera, zabava, želja za samopotvrđivanjem, psihološki problemi, problemi u obitelji te neinformiranost i neznanje o negativnim učincima psihoaktivnih sredstava. Mladi vežu pozitivna očekivanja od psihoaktivnih tvari (druženje, ugodna, dobro raspoloženje, izazov «zabranjenog vožnja»), isključuju trenutne opasnosti i cjeloživotne posljedice kakve npr. sintetičke droge ostavljaju na mozak. Mnoga istraživanja pokazuju sve nižu dob konzumiranja psihoaktivnih sredstava, ali i nedostatak socijalnih vještina kod mladih i djece.

Zaštitni imbenici: Povećanjem i korištenjem socijalnih vještina utječe se na pozitivan razvoj mladih te pomažu u zaštiti mladih od zlouporabe sredstava ovisnosti, uključivanju u rizična ponašanja te predstavljaju zaštitu od razvoja poremećaja u ponašanju (Griffin i sur., 2002). Osim toga, socijalne, socijalno-emocionalne ili, kako se još nazivaju, životne vještine omogućavaju djeci i mladima uspješno nošenje s izazovima rasta, razvoja i odrastanja te ih pripremaju za buduće situacije u kojima će donositi odluke i izbore u životu te ih pripremaju za stvaranje i održavanje pozitivnih odnosa s drugima. Istraživanja nam daju dokaze o vještinama koje su se pokazale najodgovornijima za prevenciju ovisnosti: odolijevanje pritisku vršnjaka, nošenje sa stresom, rješavanje problema u odnosima, vještine asertivnosti, donošenje odluka i postavljanje ciljeva. Uz dobre socijalne/životne vještine, za donošenje zdravih i prosocijalnih odluka i izbora, važno je i kritičko promišljanje. Jačanjem zaštitnih imbenika povećanjem informiranosti i znanja o negativnim učincima psihoaktivnih sredstava, unaprijećenjem i razvojem osobnih kompetencija te uključivanjem u programe zajednice smanjuju se rizici za donošenje odluke o konzumiranju psihoaktivnih sredstava i za nastanak ovisnih ponašanja.

10. Procjena potreba

Način provedbe: analiza dostupnih podataka; analiza literature i izvješća

Očekivani rezultati: - najmanje 30 mladih u dobi 16 – 19 godina će u kontinuitetu sudjelovati u projektnim aktivnostima i na taj način će unaprijediti vlastite socijalne vještine

- informativnim radionicama u OŠ Brda bit će obuhvaćeno najmanje 500 djece viših razreda koja će unaprijediti znanja o vrstama ovisnih ponašanja te kratkoročnim i dugoročnim negativnim učincima ovisnih ponašanja

- roditeljskim sastancima/bit će obuhvaćeno najmanje 300 roditelja djece viših razreda OŠ Brda koji će povećati informiranost o učinkovitoj komunikaciji u obitelji, rizicima i zaštitnim faktorima, učinkovitim i neučinkovitim odgojnim postupcima, naučiti razlikovati želje i potrebe djece, te biti informirani o potrebama djece u vrijeme adolescencije...

- projekt će se diseminirati i u drugim OŠ u Splitsko-dalmatinskoj županiji

11. Trajanje programa

Trajanje jednog ciklusa programa u tjednima: 15

12. Ciljevi programa

Opći: Opći cilj projekta je doprinijeti smanjenju incidencije ovisnih i rizičnih ponašanja među djecom i mladima povećanjem dostupnosti i kontinuitetom provedbe sveobuhvatnih, višekomponentnih programa univerzalne prevencije ovisnosti u gradu Splitu.

Specifični: Specifični ciljevi projekta su:

- unapriječene socijalne vještine mladih uključenih u program vršnjačke edukacije, naročito na konstruktivno kritičko razmišljanje, odoljevanje vršnjačkom pritisku, regulacije emocija, rješavanja problema, postavljanja ciljeva i donošenja odluka

- povećana razina informiranosti djece i mladih o svim štetnim posljedicama zloupotrebe psihoaktivnih tvari i ovisničkih ponašanja, uključujući i razvijanje kroničiteta bolesti ovisnosti
- unaprijeđena suradnja lokalne mreže dionika u razvoju i implementaciji preventivnih intervencija

13. Ciljana skupina

Osnovna škola, Srednja škola, Visokoobrazovne ustanove, Obitelji / roditelji

14. Korisnici programa

Opis korisnika: 1. Mladi u dobi od 16 – 19 godina, Ligin vršnjaci edukatori. Oni koji su iz prethodnih godina uključeni u program te novi koji se u program uključiti u šk. god. 2017./18. Vršnjaci edukatori iz prethodnih godina su („stari edukatori“), uz Ligin stručni tim, podrška novim članovima vršnjakog tima u procesu uključivanja u program. U odnosu na dob su homogena skupina, dok su u svim ostalim parametrima heterogeni: obrazovnom (gimnazijalci i strukovne škole), spolnoj (1/2 djevojke dečki), socijalnoj i ekonomskoj. To su mladi ljudi koji su se u Ligin program uključili iz različitih razloga: iz potrebe za društvenim angažmanom (pozitivni uzori ostalima), iz potrebe za pripadanjem nekoj skupini, iz razloga što su na prezentacijskim radionicama prepoznali da im ova vrsta rada može biti korisna u vlastitom razvoju, zbog upoznavanja novih ljudi te jer žele naučiti kako pomoći drugim osobama.

2. Djeca, učenici viših razreda OŠ Brda, u predadolescentskoj dobi, stanovnici su gradskog kotara Brda u kojem je dugi niz godina bila značajno povećana stopa incidencije ovisnosti i kriminala, što se proteklih godina smanjuje, djelom zbog aktiviranja različitih društvenih programa u tom području, a djelom i zbog doseljavanja stanovnika iz drugih dijelova grada (zbog niže cijene nekretnina i stanovanja). U dobi 11.-14. godina, heterogene spolne, a homogene socijalne i ekonomske strukture.

3. Roditelji djece viših razreda OŠ Brda, prosječne životne dobi oko 40 godina, heterogene spolne i obrazovne strukture bit će obuhvaćeni predavanjima za roditelje u trajanju 1 školski sat te individualnim informiranjem i konzultacijama – prema potrebi.

4. Škola je korisnik programa jer su aktivnosti koje se provode u školi dio cjelovitog ŠPP. Učenici škole već dobro poznaju Ligin tim, rado sudjeluju u aktivnostima te su djeci u školi takve aktivnosti osvježanje i odmak od nastave te odlično reaguju na njih. Pitaju tijekom školske godine kada će doći i volonteri Lige. Suradnja s Ligoj motivira djecu za uključivanje u dodatne aktivnosti u školi npr. tematski rad sa nastavnicima uz obilježavanje značajnih datuma i tijekom Mjeseca borbe protiv alkoholizma i drugih ovisnosti. Škola ima i novinarsku sekciju u kojoj su djeca iskazala interes da se piše o temama iz područja bolesti ovisnosti te je tako tijekom prošle šk./god. tema jednog broja bila ovisnost o internetu, u čemu je i Liga, stručnim člankom, dala doprinos. (primjer u prilogu dokumentacije).

5. Zajednica – primjer dobre suradnje različitih dionika u kreiranju i implementaciji ŠPP koji se provodi u OŠ Brda može biti primjer za diseminaciju i drugim školama u Splitsko-dalmatinskoj županiji. U tome ključnu ulogu ima županijski koordinator školskih preventivnih programa, ali i dobro motivirani, educirani i organizirani školski timovi za implementaciju ŠPP.

Broj korisnika na godišnjoj bazi: 800

15. Metode korištene u programu

Savjetovanje, Predavanje, Radionica, Medijska kampanja

16. Program je evaluiran

da

17. Vrsta provedene evaluacije

Da - Evaluacija procesa i uinka

18. Metoda evaluacije

upitnici, fokus grupe

19. Evaluatori

Unutarnji i vanjski

20. Najvažniji rezultati evaluacije

Tijekom provedbe projekta provedena je interna procesna evaluacija te vanjska evaluacija u inka.

Procesnom evaluacijom radionica isputuju se zadovoljstvo korisnika/ica pohabanom radionicom, njihova preporuka za unaprjeenje programa te ocjena rada voditelja/ica aktivnosti. Evaluacija se provodila sa korisnim skupinama – uenicima/icama, volonterima/kama i roditeljima. Provede je voditeljice aktivnosti. Metode prikupljanja informacija su upitnici, kreativne tehnike, usmena evaluacija.

U svrhu evaluacije u inka anketnim upitnikom propitani su stavovi i znanja volontera vršnjaka edukatora u dvije faze, na početku i na kraju provedbe projekta, dok se za uenike/ice OŠ i roditelje evaluacija provodila na kraju provedbe projektnih aktivnosti. Za evaluaciju u inka angažirane su vanjske evaluatorice s Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Podaci su prikupljeni i obraeni te je pripremljeno finalno evaluacijsko izvješje.

Tijekom provedbe projekta redovito je provedena interna procesna evaluacija projekta. Procesnom evaluacijom obuhvaeni su uenici/-ice osnovnih škola i volonteri edukatori.

Uenicima su se svidjele radionice i na in rada što su pokazali podaci obraenih listića: 78% uenika/-ica OŠ Brda u potpunosti je zadovoljno sadržajem radionica, a 85% voditeljicama., dok je 67.7% uenika/-ica u OŠ Pujanki u potpunosti zadovoljno sadržajem radionica, a 79% voditeljicama.

Na pitanje koji vas još sadržaji interesiraju neki od odgovora koje smo dobivali su:

- pijane naonale
- kako izgledaju naonale za drogiranje
- kako je pijanim ljudima i zašto govore istinu kada su pijani
- zašto ljudi rade droge, ako tako ubijaju ljude
- pre ovisnika
- seksualnom zlostavljanju
- Je li ovisnost grizenje noktiju
- Oni koji gdje govore što je loše za naše tijelo pa tako više nauim!
- ovisnost o tehnologiji
- spolne bolesti
- bolesti i problemi današnjih tinejdžera
- ovo me samo psihi ki traumatiziralo i ništa me više ne zanima
- interesira me to što tehnologija napreduje, ali je loša za zdravlje
- igre u radionici
- mene više ništa ne zanima jer je voditeljica sve rekla
- nargila, elektri na cigara
- kako je biti napušena
- zanimaju me sadržaji kad ljudi polude bez razloga pošto znam jednog ovika
- crti
- igranje s prijateljima
- itd.

Volonterski sastanci vrednuju se procesno razliitim metodama, ispunjavanjem evaluacijskih listića, korištenjem asocijativnih karata te povratnim informacijama volontera. Volonteri kontinuirano ocjenjuju kako se osjeaju na sastancima kao i zadovoljstvo sadržajem i voditeljicama. Sve navedene kategorije volonteri oznaavaju izvrsnim.

Neki od komentara koje navode u evaluacijama:

-Bilo je lijepo i edukativno, sad znam na čemu trebam raditi.

-Predobro! Asti!

-Naučila sam dosta o aktivnom slušanju. Voljela bi da ponovimo ovo

-Za današnju radionicu imam samo riječi hvale. Ideja je odlična, bilo je jako zanimljivo i zabavno. Osjećam se kao da sam otvorila, izbacila neku novu kreativnu stranu sebe.

-Super Ljubav Volim Ligu Divno Još ovoga Srećna prijatelji Krasno veselje Radost

-Zanimljivo, poučno, dubokoumno, interesantno

-Svidjelo mi se što je atmosfera opuštena i što ima puno zabave i smijeha na radionici je bilo extra, ekipa je super i sve više mi se sviđa.

Također, provedena je i vanjska evaluacija u obliku projektnih aktivnosti: (1) Treninga životnih vještina, (2) Informativno-edukativnih radionica u OŠ i (3) Roditeljskih sastanaka/predavanja. Iznosimo sažete rezultate evaluacije.

Trening životnih vještina

Volonteri su ispunjavali upitnik u dvije faze (1) na početku edukacije i (2) po završetku s ciljem dobivanja uvida u uspješnost ostvarenja projektnih ciljeva u praksi. Raspon rezultata na skalama životnih vještina sudionika treninga kretao se od 0 do 2 te je većinski rezultat ukazivao na veću zastupljenost tih vještina (vještina donošenja odluka, vještina rješavanja problema, vještina odolijevanja vršnjačkom pritisku, samopoštovanje, stavovi o konzumaciji alkohola, stavovi o konzumaciji droga) po završetku treninga. Vještine su procjenjivane pitanjima poput: «Uvijek stanem uz svoje prijatelje i branim ih kada ih se nepravедно optužuje za nešto ili kritizira.», «Sukobe koje imam sa svim roditeljima nastojim mirno riješiti.», «Pohvalim druge kada su učinili nešto lijepo ili dobro.» Prosječni rezultati sudionika treninga su nakon sudjelovanja u treningu nešto veći za sve promatrane vještine, ali razlike ne možemo promatrati kao statistički značajne već samo mogu ukazivati na pozitivan trend u rezultatima.

Ispitana je i razina znanja polaznika treninga o ilegalnim psihoaktivnim sredstvima, te su ponovno uspoređivane dvije vremenske točke. Provedena analiza je potvrdila kako sudionici treninga životnih vještina postižu statistički značajno uspješnije rezultate na upitniku znanja o ilegalnim drogama nakon sudjelovanja u treningu ($M= 11,67$, $SD=2,014$) u usporedbi s prosječnim rezultatima prije treninga ($M= 6,87$, $SD=2,626$).

Rezultati procjene zadovoljstva treningom životnih vještina:

- Za atmosferu na radionicama, 16,7% sudionika navodi kako im se prilično jako svidjela atmosfera koja je vladala na radionicama dok ih 83,3% ističe kako im se atmosfera izrazito jako svidjela.
- Izrazito dobro se na radionicama osjećalo 66,7% sudionika treninga, njih 25% se osjećalo prilično dobro dok ih se 8,3% osjećalo srednje dobro.
- Više od 70% sudionika treninga smatra da im se izrazito poboljšala kvaliteta života zbog sudjelovanja u programu.
- Nadalje, više od 95,8% sudionika treninga bi izrazito jako trening životnih vještina preporučilo svojim vršnjacima.
- Sudionici treninga su općenito prilično (12,5%) i izrazito jako (87,5%) zadovoljni radionicama.
- U odnosu na zadovoljstvo voditeljima treninga, 91,7% sudionika treninga je bilo izrazito jako zadovoljno.

Preventivne radionice u OŠ

Učenici/-ice 5., 6., 7., i 8. razreda pokazuju visoku razinu usvojenosti znanja o onoj vrsti ovisnosti kojom se bavila radionica održana u njihovom razredu te na pitanja u visokim postocima odgovaraju ispravno. Uz informaciju o tome jesu li učenici usvojili znanja, ispitan je i njihov doživljaj predavanja u smislu korisnosti i zanimljivosti., učenici predavanje procjenjuju zanimljivim (prosječne vrijednosti odgovora kreću se od 3,80 do 4,66) i korisnim (od 3,99 do 4,70). Prosječne vrijednosti su nešto niže kada je riječ o učenicima viših razreda osnovnih škola, no i dalje se radi o visokim ocjenama. Što se tiče seta pitanja koji se odnosio na procjenu materijala i metoda korištenih na predavanju,

pokazatelji ponovno govore u prilog visokom zadovoljstvu u enika. Pritom najviše prosje ne vrijednosti odgovora vidimo kod zanimljivosti materijala i metoda (kod niti jednog razreda/generacije prosje na vrijednost odgovora nije niža od 3,71), korisnosti (sve su prosje ne vrijednosti više od 3,75) i upotrebljivosti znanja u svakodnevnom životu (najniža prosje na vrijednost je kod u enika sedmih razreda i iznosi 3,59). njihov ukupni doživljaj tj. cjelokupno iskustvo, vidimo da su pokazatelji ponovno vrlo visoki. Tako se u enicima u velikoj mjeri svidjelo sudjelovati na predavanju, atmosferu procjenjuju vrlo dobrom, dobro su se osje ali, te bi u velikoj mjeri predavanje preporu ili prijateljima. Posebno veseli izuzetno visoka procjena voditelja koji su im se posebno svidjeli (na toj tvrdnji kod niti jednog razreda ne bilježimo prosje nu vrijednost nižu od 4,11).

Roditeljski sastanci/predavanja

Prosje ne vrijednosti odgovora kod roditelja su su izuzetno visoke, te roditelji gotovo bez iznimke, njih 219, predavanje procjenjuju jako zanimljivim i korisnim, a metode i materijale upotrebljivim i interesantnim. Tako er, visokim procjenjuju i atmosferu na predavanju, svidjelo im se sudjelovati i osje ali su se dobro. Ohrabruje i podatak da bi u velikoj mjeri preporu ili predavanje, te su njime vrlo zadovoljni.

21. Program je promoviran u okviru medijske kampanje na nacionalnoj i/ili lokanoj razini

Promoviran: da

Sadržaj i tijek kampanje: O projektnim aktivnostima, kontinuirano tijekom projekta, izvještavalismo na web i Facebook stranici Lige. Promotivni materijali su distriburiani djeci, mladima, roditeljima te ostalim važnim insitucijama i OCD-ovima s kojima imamo dugogodišnju suradnju. Izra eno je i podijeljeno 75 planera, 58 notesa, 50 frizbija, 100 platnenih torbi Informativni i promidžbeni materijal distribuiran je partnerima i klju nim dionicima u lokalnim zajednicama. Projekt smo promovirali i sudjelovanjem na okruglim stolovima, tribinama, konferencijama gdje smo govorili o projektnim aktivnostima.

22. Ukupni prora un programa za jednu godinu provo enja (HRK)

271.228,50

23. Izvori financiranja

Vlastita sredstva (HRK): 0

Gradsko financiranje (HRK): 11.458,61

Županijsko financiranje (HRK): 0

Nacionalno financiranje (HRK): 200.000,00

Drugi izvori (HRK): 0